

**ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН**

**ДОНИШКАДАИ ҶУМҲУРИЯВИИ ТАКМИЛИ
ИХТИСОС ВА БОЗОМЌЗИИ КОРМАНДОНИ СОҲАИ
МАОРИФ**

**Кафедраи методикаи таълими фанҳои
ҷамъиятӣ-гуманитарӣ**

**БАРНОМАИ
ТАЪЛИМИ КУРСИ ТАКМИЛИ ИХТИСОСИ
ОМЌЗГОРОНИ ФАНИ МАЪРИФАТИ ОИЛАДОРӣ**

Бо қарори шурои олимони Донишкадаи ҷумҳуриявии тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф аз 30.09.2024, № 9/8-30 тасдиқ карда шудааст.

Мураттиб:

М. Ҷумахонова – (н.и.с.) мудири кафедраи методикаи таълими фанҳои ҷамъиятӣ-гуманитарӣ ДҶТИБКСМ

Б. Неъматова- омӯзгори калони кафедраи фанҳои ҷамъиятӣ-гуманитарӣ

Муқарризон:

И. Давлатшоев- ходими калони илмӣ шуъбаи педагогика ва психологияи ПРМ ба номи А.Ҷомии АТТ

Б. Ҳайдаров- мутахассиси МҶТМ

Муҳаррир:

Ёрмуҳаммадзода Ш. (н.и.ф.) – дотсенти кафедраи иқтисод ва идора дар соҳаи маориф

Барномаи таълимии мазкур дар асоси стандартҳои фанни “Маърифати оиладорӣ” таҳия гардидааст. Он алоқамандии пайвастаи машғулиятҳоро бо барномаҳои муассисаҳои таҳсилоти умумӣ таъмин менамояд.

Дар барнома оид ба наwgониҳо, роҳҳои истифодабарии усулҳои фаъоли муосири таълим, технологияи инноватсионӣ, эҷодкорӣ хонандагон дар замони муосир, ҷараёни таълим ва қорҳои инфиродӣ дар муносибати босалоҳият ба таълим аҳамияти махсус дода шудааст.

Барнома барои шунавандагони қурсҳои тақмили ихтисоси омӯзгорони фанни “Маърифати оиладорӣ” тавсия мегардад.

ПЕШГУФТОР

Барномаи таълимии курсҳои тақмили ихтисоси муаллимони фанни «Маърифати оиладорӣ» дар асоси Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф», Консепсияи миллии таҳсилоти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Стандарти давлатии таҳсилоти миёнаи умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Барномаи касбпонишгоҳии ҷавонони муассисаҳои таълимии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Консепсияи миллии тарбия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, қарори мушовараи Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2.07.2009, №9/3 ва Низомномаи намунавии муассисаҳои таҳсилоти умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 01.06.2016 № 237 мураттаб гардидааст.

Барномаи таълимии мазкур барои курсҳои тақмили ихтисоси омӯзгорони фанни «Маърифати оиладорӣ» дар ҳаҷми 36 соат (14 соат – назариявӣ, 22 соат – амалӣ) мураттаб гардидааст.

Мақсади асосии барнома баланд бардоштани маҳорати касбии омӯзгорони фанни «Маърифати оиладорӣ» тавассути ошноӣ бо дастовардҳои нави илмӣ, роҳи усули нав ва ҷаҳли таълим мебошад. Шунавандагон курсҳои тақмили ихтисос дар ҷараёни таълим аз сиёсати давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи маориф, асноди меъёрӣ- ҳуқуқии ҷаҳлияти муассисаҳои таълимӣ, дастовардҳои нави фанни номбурда ва ғайра маълумот мегиранд. Онҳо дар рафти курс доир ба истифодаи усулҳои нави таълим ва воситаҳои иттилоотӣ огоҳӣ ёфта, роҳҳои истифода намудани онҳо меомӯзанд.

Дар таҳияи барнома муносибати босалоҳият ба таълим ба инobat гирифта шуда, бештар методҳои интерактивӣ ҳамчун замина интихоб гардидаанд, зеро азҳудкунии тарзу усули гуногуни таълим ва муқоисаи онҳо бо усули анъанавӣ ба шунаванда имконият медиҳад, ки барои баланд бардоштани маънавияти ҳеш роҳҳои гуногунро интихоб кунад, то тавонад ба ин восита савияи дониши худро мукамал ва афзун созад. Зимни омӯзиши фанни «Маърифати оиладорӣ» шунавандагон бо мафҳуми оила, макеъ ва вазифаҳои оила дар ҷамъият, никоҳ, ташкили оила, танзими муносибатҳои оилавӣ ва амсоли онҳо ошно мебарданд.

Шунавандагон бо вазифа ва мазмуни курс, роҳи усул ва шаклҳои гуногуни ташкили машғулиятҳо, зинаҳои гуногуни омӯзиш, робитаи фанни мазкур бо дигар фанҳо, методикаи омӯзиши мавзӯҳои «Пайдоиши оила ва даврҳои таърихии инициофи он», «Оила ва вазифаҳои ҷамъиятии он», «Танзими ҳуқуқии муносибатҳои оилавӣ», «Ташкили оилаи ҷавон», «Муҳаббати марду зан- шартҳои асосии ташкили оила», «Муоинаи тиббии издивоҷкунандагон», «Никоҳи ҳешутаборӣ ва оқибатҳои он» ва амсоли инҳо бархурдор гардида, савияи дониши ҳешро боз ҳам баланд мебардоранд.

Дар рӯйхати адабиёти истифодашаванда адабиёти марбут ба максadu маром ва масъалаҳои таълими фанни «Маърифати оиладорӣ» дахлдошта тавсия дода мешаванд.

1.Мавзӯ ва мундариҷаи таълим – дар ин фасл мавзӯҳо ва мундариҷае, ки тавассути азхуд кардани онҳо омӯзгор ба максadi таълим ноил гашта, ба ин восита салоҳияти муайяно ҳосил мекунад, ҷой дода шудаанд.

2.Максadi таълим – аз ҷаъолиятҳои таълимии тавсияшаванда, ки тавассути он мавзӯ ва мундариҷа азхуд карда шуда, таҳлилу баррасӣ меёбанд, иборат аст. Ҷаъолиятҳо вобаста ба шароит ва мавод тағйир дода мешаванд.

3.Вақт – ин ченаки эҳтимолие, ки барои ноил шудан ба максad мусоидат мекунад, пешниҳод мегардад.

Талаботи барнома:

Шунавандагони курси такмили ихтисоси омӯзгорони фанни «Маърифати оиладорӣ» дар анҷоми курс салоҳиятҳои зеринро ташаккул дода метавонанд:

- дар асоси Стандарти давлатии таҳсилоти миёнаи умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон, барномаи фанни фанни «Маърифати оиладорӣ», китобҳои дарсӣ ва маводи таълимӣ – нақшаҳои тақвими ва дарсӣ таҳия менамоянд;
- методҳои муосири такмили малакаҳои хонандагонро дар самтҳои оила ва оиладорӣ, хусусиятҳои хоси ташкили оила, одоби муошират, тарбияи фарзанд, танзими оила, ва ҳифзи саломатӣ истифода бурда, дар асоси онҳо саволу супориш тартиб медиҳанд;
- нағзониҳои дар соҳаи педагогика ва психология омӯхташонро дар амал татбиқ менамоянд;
- асосноккунии мафҳум ва ҳодисаҳо дар таълими мавзӯҳои мухталифи маърифати оиладорӣ, мутобики талаботи стандарт ва барномаи таълимии муносибати бо салоҳият ба таълим нағронидашуда, ба роҳ монда метавонанд;
- ҳангоми интиҳоби мавзӯҳо, арзишҳои ахлоқӣ, маърифатӣ, завоқӣ, эстетикиро ба назар мегиранд;
- арзёбии ҷаъолияти адибони гузаштаву муосири тоҷик ва панду андарзи эшон дар бобати маърифати оиладориро меомӯзанд;
- дар асоси ҳамгирии рукҳои маърифати оиладорӣ саволу супоришҳои таълимӣ таҳия карда, воситаҳои арзёбии онҳо муайян мекунанд ва ҳоказо.

Ҷар шунаванда баъд аз хатми курс бояд ба салоҳиятҳои зерин ноил гардад:

- моҳияти сиёсати давлат дар соҳаи маорифро дарк намояд;

- фаъолияти касбии хешро бо мақсади тақмил ва баланд бардоштани малакаи касбӣ таҳлил карда тавонад;
- аз уҳдаи гузаронидани мониторинги сифати дониши хонандагон барояд;
- фаъолияти мустақилонаи хонандагонро ҳангоми кор бо «Технологияи информатсионӣ-коммуникатсионӣ» ба роҳ монда тавонад;
- барномаҳои таълимии иловагии фанни «Маърифати оиладорӣ» ва банақшагирии дарсҳоро дар асоси технологияҳои инноватсионӣ тартиб дода, арзёбӣ намояд;
- саволномаҳои аттестатсияи ҷамъбасти (рейтинг, санчиш, имтиҳон), олимпиада ва викторинаро мустақилона тартиб дода, омода сохта тавонад;
- маводи таълимӣ-методӣ ва дидактикӣ оид ба таълими фанни «Маърифати оиладорӣ»- бударо бо истифода аз ТИК таҳия карда тавонад;
- дар асоси донишҳои назариявӣ таҳқиқот гузаронида тавонад ва ҳоказо.

Азҳудкунии барнома тавассути санчиши тестӣ ба воситаи компьютер арзёбӣ карда мешавад.

Нақшаи
таълимии курси тақмили ихтисоси омӯзгорони
фанни “Маърифати оиладорӣ”

№	Қисматҳои барнома	Миқдори соат		
		Ҳамагӣ	Назариявӣ	Амалӣ
1	Таҳассус, методикаи таълими фан	36	14	22
2	Менеҷменти сӯёсӣ	2	2	-
3	Педагогика ва психологияи касбӣ	6	2	4
4	Технологияи иттилоотӣ	4	1	3
Ҳамагӣ		48	19	29

Накшай
тақвими курси тақмили ихтисоси омӯзгорони фанни
“Маърифати оиладорӣ”

№	Қисматҳои барнома	Микдори соатҳо		
		Ҳамагӣ	Назариявӣ	Амалӣ
		36	14	22
1	Фанни «Маърифати оиладорӣ ва вазифаҳои он»	2	2	
2	Барнома ва нақшаҳои таълимӣ аз фанни маърифати оиладорӣ ва роҳҳои истифодаи онҳо	2	1	1
3	Китобҳои дарсӣ, асосҳои меёри ҳуқуқӣ ва маводи методӣ таълимӣ аз фанни «Маърифати оиладорӣ»	2		2
4	Методикаи гузаронидани чорабиниҳо (семинар, мизи мудаввар ва шабинишониҳо) дар мавзӯи оила, мақсад ва вазифаҳои онҳо	2	1	1
5	Омӯзиши мавзӯи пайдоиши оила ва давраҳои таърихи инкишофи он	2	1	1
6	Истифодаи усулҳои муосири таълим дар омӯзиши мавзӯи оила ва вазифаҳои ҷамъияти он	2		2
7	Тарзи омӯзиши мавзӯи танзими ҳуқуқи муносибатҳои оилавӣ	1		1
8	Тарзи омӯзиши мавзӯи “Роҳҳои омода намудани ҷавонон ба оиладорӣ”	1	1	
9	Тарзи омӯзиши мавзӯи муоинаи тиббии издивоҷкунандагон	2	1	1
10	Омӯзиши мавзӯи никоҳи ҳешу таборӣ ва оқибатҳои он	1		1
11	Омӯзиши мавзӯи маросими гузаронидаи никоҳ, баргузори тӯйҳои арусӣ ва пешгирии аз хароҷоти барзиёд	2		2
12	Таълими мавзӯи “Қаҳр қардан ва безътибор донишҷӯи никоҳ ва роҳҳои ҳалли он	1		1
13	Таълими мавзӯи “Муносибат бо падару модар ва аъзои оила”.	1		1

14	Омӯзиши мавзуи “Сабабҳои вайрон шудани оилаҳои ҷавон ва пайомадҳои он”	2	1	1
15	Омӯзиши мавзуи «Роҳҳои пешгирии низоъ дар оила»	1		1
16	Омӯзиши мавзуи “Таваллуди фарзанд ва фароҳам овардани шароит барои рушди кӯдак”	1	1	
17	Методикаи омӯзиши психологияи кӯдак ва мушкilotи тарбия	2	1	1
18	Методикаи омӯзиши мавзуи “Аҳамияти таълиму тарбия дар ташаккули тафаккур ва шахсияти кӯдак”	2	1	1
19	Методикаи омӯзиши мавзуи “Ҳуқуқ ва уҳдадорихои падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд”	1	1	
20	Методикаи омӯзиши мавзуи уҳдадорихои фарзандон назди падару модар	1		1
21	Методикаи омӯзиши мавзуи танзим ва банақшагирии оила	1		1
22	Методикаи омӯзиши мавзуи беморихои сирояткунадаи чинсӣ ва роҳҳои пешгирии онҳо.	2	1	1
23	Роҳу усули омӯзиши мавзуи «Фарҳанги издивоҷ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон	2	1	1
Ҳамагӣ		36	14	22
Мавзӯҳои иловагии алтернативӣ				
1.	Роҳу усули пешгирии ифротгарой (Экстремизм) дар аъзои оила	2	1	1
2.	Методикаи омӯзиши мавзуи “Тарбияи оилаҳои ҷавон дар рӯҳияи ватандӯстӣ ва меҳанпарастӣ”	2	1	1
3.	Роҳу усулҳои омӯзиши мавзуи «Меъёрҳои хушбахтӣ дар оиладорӣ»	2	1	1
4.	Мазмун ва моҳияти муносибати босалоҳият ба таълим	2	1	1
5.	Проблемагузорӣ дар чараёни дарси “Маърифати оиладорӣ”	2	1	1
6.	Роҳҳои истифодаи усулҳои фаъоли таълим дар омӯзиши мавзуи «Оилаи солим – ҷомеаи солим»	2	1	1
Ҳамагӣ		12	6	6

Мавзун 1. Фанни «Маърифати оиладорӣ» ва вазифаҳои он.

Мазмун ва моҳияти фанни «Маърифати оиладорӣ». Сиёсати гендерӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Роҳҳои фаҳмонидани моҳияти фанни «Маърифати оиладорӣ». Оила ва масъалаҳои муҳими ҷомеаи муосир. Мафҳуми оила ба маънои иҷтимоӣ ва ҳуқуқӣ. Оила ҳамчун қадимтарин сохтори иҷтимоӣ дар таърихи инсоният. Мақоми оила дар пешбурди ҳаёти иқтисодиву сиёсӣ, иҷтимоӣ фарҳангии ҷомеа. Зарурати ташкил додани оила. Оилаҳамчун қисми муҳими иҷтимоии ҷомеа. Ҳамдигарфаҳмии зану шавҳар – талаботи асосии иҷтимоии оила.

Мавзун 2. Барнома ва нақшаҳои таълимӣ аз фанни маърифати оиладорӣ ва роҳҳои истифодаи онҳо.

Моҳияти барномаи таълими фанни «Маърифати оиладорӣ». Дастрасии омӯзгорон ба барномаи таълимӣ. Мувофиқати китобҳои таълимӣ ба барномаи таълимии фан. Аҳамияти барнома дар нақшагирии мавзӯҳои таълимӣ. Тарзи тартиб додани нақшаҳои таълими фанни маърифати оиладорӣ.

Мавзун 3. Китобҳои дарсӣ, асосҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва маводҳои методӣ таълимӣ аз фанни «Маърифати оиладорӣ».

Муҳтавои китоби дарсии «Маърифати оиладорӣ», дастрасӣ ва таъминоти китобҳои дарсӣ ба хонандагон. Ҳолати таъмини дастурҳо ва маводи ёрирасони таълимӣ аз фанни маърифати оиладорӣ. Истифодаи асосҳои меъёрий- ҳуқуқӣ дар мавзӯи оила. Қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Паймони Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кодекси оилаи Ҷумҳурии Тоҷикистон. Дастурҳои методӣ ва воситаҳои айлӣ дар мавзӯи маърифати оиладорӣ.

Мавзун 4. Методикаи гузаронидани ҷорабинӣҳо (семинар, мизи мудаввар ва шабнишинӣ) дар мавзӯи оила, мақсад ва вазифаҳои онҳо).

Ҷорабинӣҳои маърифатӣ дар мавзӯи маърифати оиладорӣ ҳамчун унсурҳои муҳими муваффақиятҳо. Роҳҳои ҳалли мушкилот дар мавзӯи мазкур. Сиёсати гендерӣ яке аз мавзӯҳои муҳими мизи мудаввар. Нақшаи ҷорабинӣҳо дар мустақкамшавии оилаҳо.

Мавзун 5. Методикаи омӯзиши мавзӯи “Пайдоиши оила ва давраҳои таърихи инкишофи он”.

Истифодаи воситаҳои техникаӣ, слайду лавҳаҳо барои нишон додани давраҳои асосии таърихи инкишофи инсоният. Истифодаи наворҳои таҳқиқотчиёни муосир. Методикаи истифодаи дастовардҳои илмӣ археология, этнография ва дигар илмҳо оид ба пайдоиш ва ташаккули оила. Пайдоиши моликияти хусусӣ, оила ва никоҳ.

Вазифаҳои асосии оила дар давраҳои гуногун. Риояи қоидаҳои ахлоқ дар оила. Парастии ва эътиқоти динӣ.

Мавзӯи 6. Истифодаи усулҳои муносири таълим дар омӯзиши мавзӯи оила ва вазифаҳои ҷамъияти он.

Истифодаи методҳои муносири таълим дар омӯзиши мавзӯи оила ва вазифаҳои он. Истифодаи методҳои муқоиса, мушоҳида ва таҳлил дар оилаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва давлатҳои дигар. Муқоисаи давраҳои гуногуни оиладорӣ ва вазифаҳои он. Оилаи солим-ҷомеаи солим. Истифодаи слайдҳо, видеопроектор дар бораи ҳифз ва ҳимояи оила аз ҷониби давлат. Нақши таваллуд ва тарбияи фарзанд дар пешравиӣ ҷомеа. Таълим ва тарбияи фарзанд яке аз вазифаҳои асосии оила. Методикаи муайян кардани муҳити оилавӣ ва таъсири он дар тарбия. Роҳҳои ба фарзанд фаҳмонидани арзишҳои миллӣ. Роҳҳои нишон додани мададу дастгирӣ ба наздикон, аҳамияти оила, тарбияи меҳнатдӯстӣ ва ҳоҷагидорӣ ба фарзандон. Методикаи гузаронидани суҳбату ҳикояҳо дар мавзӯи оиладорӣ, муносибати зану шавҳар, рӯзгордорӣ муносибат бо ҳешутабор, расму оин ва тарбияи оилаҳо аз боби шӯроату ҷавонмардӣ.

Мавзӯи 7. Методикаи омӯзиши танзими ҳуқуқии муносибатҳои оилавӣ.

Ба танзим даровардани муносибатҳои оилавӣ. Таҳти ҳимояи давлат қарор доштани оила ҳамчун асоси ҷамъият. Донишдони қонун ва риояи он – асоси пойдевори оила. Ҳифзи ҳуқуқҳои оилавӣ. Санадҳои меъёрии ҳуқуқии танзимкунандаи муносибатҳои оилавӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кодекси оилаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи қарорҳои давлатии баробарҳуқуқии мардону занон ва имкониятҳои баробарии амалигардонии онҳо», «Дар бораи ба қайдгирии давлатии асноди ҳолати шаҳрвандӣ», «Дар бораи пешгирии зӯроварӣ дар оила», «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд». Ниқоҳи расман бақайдгирӣ таъсисдиҳандаи асоси таъкили оила. Ниқоҳи ғайрирасмӣ. Шартҳои ақди ниқоҳ. Бастании ақди ниқоҳ дар идораи сабти асноди ҳолати шаҳрвандӣ. Баробарҳуқуқии зану шавҳар дар оила, ҳуқуқу уҳдадорӣҳои онҳо. Ҳимояи ҳуқуқҳои модар ва кӯдак.

Мавзӯи 8. Тарзи омӯзиши мавзӯи “Роҳҳои омода намудани ҷавонон ба оиладорӣ”.

Ба эътибор гирифтани синни ниқоҳӣ. Муҳаббат- шартӣ асосии таъкили оила. Эҳсоси масъулият дар таъкили оила, эҳтироми ҳамдигарии зану мард. Ҳамдигарфаҳмӣ- асоси устувории оила. Ниқоҳ доштани одоби ахлоқ дар муносибатҳои оилавӣ.

Мавзӯи 9. Методикаи омӯзиши мавзӯи муоинаи тиббии издивочкунандагон.

Методикаи омӯзиши солимии ҷомеа. Солимии ҷомеа, мақсад ва вазифаи асосии давлат, тарзи дуруст ба роҳ мондани муоинаи тиббии издивочкунандагон. Муоинаи тиббӣ-сирри тиббӣ Муоинаи тиббӣ-гарави солимии оила ва ҷомеа. Ғамхорӣ ба саломатӣ - омили асосии солимии инсон, ақли расо, қобилияти баланд, пешрафти илмию эҷодӣ барои ҳаёти хубтару беҳтар.

Мавзӯи 10. Методикаи омӯзиши мавзӯи никоҳи ҳешу таборӣ ва оқибатҳои он.

Методикаи омӯзиши мавзӯи никоҳи ҳешу таборӣ. Тафсири қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи никоҳи ҳешони наздик». Ақидаҳои мутахассисони тиб ва ақли илм дар бораи никоҳи ҳешони наздик ва оқибатҳои он. Нигоҳ доштани оилаи солим вазифаи муқаддаси зану шавҳар.

Мавзӯи 11. Методикаи омӯзиши маросими гузаронидани никоҳ, баргузориҳои тӯйҳои арусӣ ва пешгирӣ аз хароҷоти барзиёд.

Никоҳ ва ҷомеа. Таснифоти никоҳ дар давраҳои гуногуни таърихӣ. Никоҳ-шарти зарурии ташкили оила. Никоҳ-иттифоқи озод ва баробарҳуқуқии байни зан ва мард. Хусусиятҳои фарқкунандаи никоҳи расмӣ ва динӣ. Яққаникоҳӣ-принсипи асосии давлати демократӣ. Муҳлати пешниҳоди ариза аз тарафи издивочкунандагон ба мақомоти сабти асноди ҳолати шаҳрвандӣ. Риояи расмияти никоҳ дар мақомоти сабти асноди шаҳрвандӣ. Риояи талаботи қонунгузорӣ дар ҷорабинҳои арусию домодӣ. Анъана ва расму оинҳои миллӣ дар тӯйи арусӣ. Хароҷоти барзиёд-зарари оила. Хусусиятҳои ҳоси тӯйҳои ҳозиразамон. Ҳамдигарфаҳмии тарафҳо дар гузаронидани тӯйҳо. Роҳҳои камхарҷ гузаронидани тӯйҳои арусӣ.

Дарси амалӣ- Фикру ақидаҳои шунавандагон оид ба маросими гузаронидани никоҳ, баргузориҳои тӯйҳои арусӣ ва пешгирӣ аз хароҷоти барзиёд (аз таҷриба).

Мавзӯи 12. Роҳҳои омӯзиши мавзӯи “Қаъ қардан ва безътибордонистани никоҳ ва роҳҳои ҳалли он.

Истифодаи методҳои ғаъол дар таълими мавзӯ. Асосҳои қаъ қардонидани никоҳ, таҳлил ва таҳхис. Қаъ қардидани никоҳ аз нигоҳи дин. Роҳҳои бекор қардани ақди никоҳ. Оқибатҳои бекор қардани ақди никоҳ. Одобҳои муошират пеш аз бекор қардани ақди никоҳ ва баъд аз он. Тақсимооти молумулқии яққояи ҳамсарон, муайян қардани алименти фарзанд ва муомилаи минбаъдаи онҳо барои ояндаи кӯдак.

Дарси амалӣ- Фикру ақидаҳои шунавандагон доир ба қаъ қардан ва безътибордонистани никоҳ ва роҳҳои ҳалли он (аз таҷриба).

Мавзун 13. Таълими мавзун “Муносибат бо падару модар ва аъзои оила”. Муносибати зану шавҳари чавон бо падару модар таҳлили муқоисавӣ. Муносибати келину хушдоман дар оила. Муносибати аъзои оила барои анҷом додани корҳои дастаҷамъонаи хона. Риояи расму оин ва арзишҳои миллӣ дар оила. Машварат ва маслиҳат бо падару модарон ва аҳли оила. Ба вучуд овардани фазои солим дар муносибати байни аҳли оила.

Дарси амалӣ - Фикру ақидаҳои шунавандагон роҷеъ ба мавзун “Муносибат бо падару модар ва аъзои оила”: методҳо ва роҳҳои муносибати байни ҳамдигар. Ташаккул додани муносибати неки аҳли оила (аз таҷриба).

Мавзун 14. Методикаи омӯзиши мавзун “Сабабҳои вайрон шудани оилаҳои чавон ва пайомадҳои он”.

Мулоҳизакорӣ, боандешагӣ, таҳаммулпазирӣ, сабру тамкин дар оилаҳои чавон. Эҳтироми арзишҳои оилавӣ, одобу ахлоқ, эҳтироми аъзоёни оила ва пос доштани он. Роҳ надодан ба шитобкорӣю саросемагӣ дар муносибатҳои оилавӣ. Ба ҳисоб гирифтани имконоти молиявии оила ва пешгирии низоъ дар оила. Одатҳои номатлуби яке аз тарафҳо: носкашӣ, сигоркашӣ, майнушӣ, нашъамандӣ, дуздӣ, фанатизм, беписандӣ ва ғайраҳо-омили ба миён омадани низоъҳои оилавӣ. Оқибати манфии мочароҳо ва роҳҳои пешгирии он.

Мавзун 15. Методикаи омӯзиши мавзун «Роҳҳои пешгирии низоъ дар оила».

Сабабҳои асосии сар задани ихтилофи байни зану шавҳар ва низоъҳои оилавӣ. Бо тамкину бурдборӣ ва мулоҳизаву меҳрубонӣ ҳал кардани мушкилоти оилавӣ. Иваз кардани баҳсу талош ва ҳашму ғазаб ба навозишу меҳрубонӣ ва эҳтиром. Машварат ва маслиҳати падару модар. Ошгӣ додани зану шавҳари чавон- вазифаи муҳими падару модар. Истифода аз таҷрибаи рӯзгор. Роҳҳои ҳалли мушкилоти оилавӣ ва ҷилавгирӣ аз низоъ ва нифоқ.

Мавзун 16. Омӯзиши мавзун “Таваллуди фарзанд ва фароҳам овардани шароит барои рушди кӯдак”.

Мақоми оила дар ташаккули шахсияти кӯдак. Оғози тарбияи тифл аз батни модар. Қонегӣ гардонидани талаботи кӯдак ва рушди он тавассути барқароршавии муносибати ӯ бо калонсолон. Риояи речаи муайяни ҳӯрокдихӣ ва хобондани кӯдак. Инкишоф ёфтани аввалин нишонаҳои нутқи кӯдак дар рафти муошират бо калонсолон. Нақши оила ва муносибатҳои оилавӣ дар рушди фарзанд. Вайрон шудани муносибатҳои оилавӣ ва таъсири манфии он дар ташаккули кӯдак. Таъсири муҳити иҷтимоӣ ба рушди кӯдак. Таъсири манфии муҳити

носолим ба рушди кӯдак. Андеша, гуфтор ва рафтори падару модар-намунаи ибрат барои фарзанд.

Мавзӯи 17. Методикаи омӯзиши психологияи кӯдак ва мушкилоти тарбия.

Калиди аслии таълиму тарбияи фарзанд-дарки шахсият ва хусусиятҳои психологияи кӯдак. Тарбияи дурусти кӯдакон дар муассиса аз тарафи омӯзгорон ва дар оила аз тарафи падару модар. Раванди дурусти таълиму тарбияи насли наврас, омӯзиши масъалаҳои таълимӣ, шинохти шахсияти кӯдак- ҳамчун дастоварди беҳтарин дар раванди таълиму тарбия. Роҳу усулҳои ҳавасмандкунӣ ва танбеҳ дар раванди тарбия. Усулҳои муошират ва ҳамкорӣ байни омӯзгор ва хонанда. Талаботи психологияи кӯдак дар синни хурди мактабӣ. Суръати инкишофи нутқи кӯдак дар давраҳои синнусолӣ. Рушди худбаҳодиҳии кӯдак дар зери таъсири муҳити иҷтимоӣ. Пешгирии ҷараёни нодурусти таълиму тарбияи кӯдакон дар давраҳои гуногуни синнусолӣ. Ситоиши ҷанбаҳои мусбати рафтори кӯдак. Фаҳмонидани қори манфии кӯдак ва оқибатҳои он. Ҳамкории падару модар бо раваншинос барои бартараф кардани мушкилоти равонии кӯдак. Маҳфӣ нигоҳ надоштани мушкилоти кӯдак аз раваншинос. Роҳ надодан ба лату қуби кӯдак. Тарсонидани кӯдак- иштибоҳи бузурги падару модар ва омӯзгор. Речаи дурусти хобу ҳӯрок- омили саломатии кӯдак.

Мавзӯи 18. Методикаи омӯзиши мавзӯи “Аҳамияти таълиму тарбия дар ташаккули тафаккур ва шахсияти кӯдак”.

Таълим ва тарбияи кӯдак вобаста ба хусусиятҳои синнусолӣ. Қоидаҳои муҳим дар тарбияи кӯдак. Устодони аввалини кӯдак модар, падар ва баъд омӯзгор. Методҳои таълим ва тарбияи кӯдак. Баҳисобгирии хусусияти равонии кӯдак дар давраҳои гуногуни синнусолӣ. Рушди босуръати нутқи кӯдакони синну соли мактабӣ. Тарзи муносибат ва ҷавоб ба саволҳои бешумори кӯдак. Зарурати донистани зинаҳои инкишофи тафаккури кӯдак. Омӯзиш ва тарбия дар оила ва муассиса. Роҳҳои ташаккули тафаккури кӯдак. Оқибатҳои беаҳамияти падару модар дар тарбия ва таълими кӯдак.

Мавзӯи 19. Методикаи омӯзиши мавзӯи “Ҳуқуқ ва уҳдадорӣҳои падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд”

Мафҳуми ҳуқуқ ва уҳдадорӣ. Модар- бадунёвардаи насли башар. Фарзанд-тақягоҳ ва қудрати оила. Фарзанди тандуруст, ҳирадманд, хушзеҳн ва боодоб- ифтихори оила ва ҷомеа. Муқаррароти Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд» оид ба ҳуқуқ ва уҳдадорӣҳои падару модар дар таълиму тарбияи

фарзанд. Таснифоти умумии ҳуқуқ ва уҳдадорихои падару модар. Масъулияти падару модар дар иҷро кардани уҳдадорихои худ.

Баробарии ҳуқуқ ва уҳдадорихои падару модар дар таълим ва тарбияи фарзанд. Таълим – фаъолияти якҷояи мақсадноки омӯзгор ва хонанда дар ҳамкорӣ бо падару модар. Тарбия-раванди бошууро ва мақсадноки ба воя расонидани фарзанд аз ҷониби падару модар. Уҳдадорихои падару модар дар таълим, ҳифзи саломатӣ, рушди ҷисмонӣ, раванӣ, маънавӣ, ахлоқӣ ва касбомӯзии фарзанд. Интиҳоби муассисаи таълимӣ ва шаклҳои таҳсили фарзанд аз ҷониби падару модар. Шаклҳои тарбия ва ҳуқуқи фарзанд. Ҳуқуқи кӯдак ба ном, насаб ва номи падар. Ҳуқуқи кӯдак ба ҳимоя. Ҳимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои фарзанд аз ҷониби падару модар. Ҳуқуқи молумулкии кӯдак.

Мавзӯи 20. Методикаи омӯзиши мавзӯи уҳдадорихои фарзандон назди падару модар.

Уҳдадорихои фарзанди болиғи қобили меҳнат дар нигоҳубин ва парастории падару модар. Саркашии фарзанд аз нигоҳубинии падару модар ва оқибатҳои ҳуқуқи он. Муқаррароти қонунгузорӣ оид ба пардохти алимент барои нигоҳубинии падару модар. Риоя ва ба ҷо овардани анъанаҳои миллӣ дар масъалаи нигоҳубинии падару модар. Осори бузургон дар бораи эҳтиром ва ғиромӣ доштани падару модар.

Мавзӯи 21. Методикаи омӯзиши мавзӯи танзим ва банақшагирии оила.

Ғамхорӣ нисбат ба оила-яке аз вазифаҳои аввалиндараҷаи давлат. Барномаи миллии ташаққули тарзи ҳаёти солим дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2012-2020. Танзими оила-солимии модар ва имконоти иқтисодӣ. Банақшагирии оила – тандурустии модару кӯдак. Сиёсати демографӣ ва банақшагирии оила. Пешгирии ҳомилашавӣ на бо роҳи исқоти ҳамл. Риояи фосолаи таваллуд – қафолати солимии фарзанду модар. Танзими оила-омили паст шудани сатҳи ғавти кӯдакон, таҳкими саломатии модару кӯдак. Масъалаҳои демографӣ дар ҷаҳони муосир.

Мавзӯи 22. Методикаи омӯзиши мавзӯи бемориҳои сирояткунандаи ҷинсӣ ва роҳҳои пешгирии онҳо

Риояи гигиена, беҳдошт, этика ва эстетика дар оила. Баланд бардоштани сатҳи огоҳӣ ва маърифатнокии наврасон оид ба ҷанбаҳои саломатии ҷинсӣ ва репродуктивӣ. Маълумоти умумӣ дар бораи касалиҳои сирояткунанда.

Бемории ВНО. Роҳҳои пешгирии истеъмоли машрубот ва маводи нашъадор аз ҷониби наврасон ва ҷавонон. Роҳҳои мубориза бо бемориҳои бо роҳи алоқаи ҷинсӣ гузаранда.

Ҳифз ва химояи ҳуқуқҳои шаҳрвандони бо вируси норасоии масунияти одам ва ё ба инфекцияи вируси норасоии масунияти одам мубталошуда. Ташхис барои вируси норасоии масунияти одам. Махфӣ будани натиҷаи ташхис. Роҳҳои сироятёбӣ ба вируси норасоии масунияти одам. Роҳҳои гузаштани вируси норасоии масунияти одам ба одами дигар.

Ташкили тарзи ҳаёти солим. Гирифтани дониш, касбу ҳунар, баланд бардоштани маънавиёт, мусаллаҳ будан бо ҷаҳонбинии илмӣ-аз шаклҳои муҳими ташкили ҳаёти солим. Риояи тарзи ҳаёти солим-омили беҳдошти зиндагӣ. Қоидаи риояи тақозои ҳаёти солим. Варзиш-гарави саломатӣ ва тарзи ҳаёти солими инсон.

Мавзун 23. Роҳу усулҳои омӯзиши мавзун «Фарҳанги издивоҷ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» Истифодаи методҳои муосири таълимӣ дар омӯзиши мавзун «Фарҳанги издивоҷ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон». Тоҷикон ва фарҳанги оиладорӣ пеш аз Истиқлолияти давлатӣ. Расм ва оини тоҷикон нисбат ба барқарорӣ оила дар даврони Истиқлолият. Муқоиса ва таҳлили фарҳанги оиладорӣ тоҷикон бо дигар кишварҳои ҷаҳон. Маҳри зан, меёр ва миқдори пардохти он. Боварҳои динии тоҷикон нисбат ба моҳият ва пардохти маҳри зан. Фарҳанги қаноатмандӣ дар оилаи тоҷик. Нақши Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи танзими анъана ва ҷашну маросимҳо дар танзими муносибатҳои оилавӣ.

Мавзӯҳои иловагии алтернативӣ:

Мавзун 1. Омӯзиши роҳу усули ҳифзи оила аз дучор шудан ба ифротгарой (Экстремизм)

Ифротгарой, (Экстремизм) падидаи глобализатсияи сиёсӣ. Гаравидани бисёре аз ҷавонон дар оилаҳо ба ҳаракатҳои дорои хусусияти экстремистӣ. Гароиш ба ифротгарой ҳамчун ноамн кардани ҷаҳон. Дахшату бесуботири ба вучуд овардани ин амали ғайриинсонӣ. Ба ягон дину мазҳаб алоқаманд набудани амали ифротгарой. Намудҳои ифротгарой: сиёсӣ (давлатӣ ва идеологӣ) ва идеологӣ (динӣ, милли-этники).

Суханони ибратомӯзи Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллий, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон дар хусуси аъмолҳои зишти ифротгарой ва террористӣ. Таҳдиди аъмоли зишти ифротгарой ба истиқлолияти давлатӣ.

Мавзун 2. Методикаи омӯзиши мавзун “Тарбияи оилаҳои ҷавон дар рӯҳияи ватандӯстӣ ва меҳанпарастӣ”

Масъалаи муҳаббати Ватан дар осори адибон. Суханони ибратомӯзи Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар аҳамияти ватандӯстӣ муҳанпарастӣ. Рисолати асили омӯзгори муосир дар тарғиби арзишҳои миллӣ.

Мавзӯи 3. Роҳу усулҳои омӯзиши мавзӯи «Меъёрҳои хушбахтӣ дар оиладорӣ»

Моҳияти хушбахтӣ дар оила. Роҳи ба даст овардани хушбахтӣ дар оила. Рамзи муваффақияти оилаҳои солим ва бардавом. Меъёрҳои оилаи хушбахт аз назари дин. Оилаи солим ва хушбахт ҳамчун боигарии давлат.

Мавзӯи 4. Мазмун ва моҳияти муносибати босалоҳият ба таълим

Мафҳуми «салоҳият» ва «салоҳиятнокӣ»: (компетенсия ва компетентност). Маънии лоиқ, сазовор, шоиста буданро ифода намудани мафҳуми салоҳият. Мафҳуми салоҳиятнокӣ дар луғатҳои илмӣ таҳсилот. Салоҳиятнокӣ ин қобилияти ягон корро хубу самаранок иҷро намудан ва ба талаботи вазифавӣ мутобикро ифода намудани он. Салоҳият- натиҷаи амалии дониш, малака ва маҳорат. Ба вучуд омадани ташаккули салоҳият дар натиҷаи аз худ намудани дониш, малака ва маҳорат. Дах хусусияти раванди муносибати бо салоҳият ба таълим: масъулият, имкониятҳо, машғулият, муаррифӣ, таввақал қардан, дастурдихӣ (таълимдихӣ), ақсуламал, интиҳоб, вақт ва арзёбӣ. Мазмун ва моҳияти ин хусусиятҳо. Роҳҳои ташаккули салоҳиятҳои асосии хонандагон дар ҷараёни дарсҳои маърифати оиладорӣ. Истифодаи усул, муносибат, ва воситаҳои гуногун дар таълими салоҳиятнокӣ.

Мавзӯи 5. Проблемагузори дар ҷараёни дарсҳои интерактивии фанни маърифати оиладорӣ.

Таърих ва фалсафаи омӯзиши проблемавӣ. Истифодаи принциби гузоштани саволҳои проблемавӣ аз тарафи файласуфони Юнони қадим. Санъати мубоҳисаҳои проблемавӣ аз тарафи файласуфони ҳинду Чин. Вазъияти проблемавӣ ва ба миён овардани он дар ҷараёни дарсҳои маърифати оиладорӣ дар замони муосир. Гузоштани ҳалли проблемае, ки бевосита ба мавзӯи нав алоқамандӣ дорад. Ҷустуҷӯи ҳалли вазъияти проблемавӣ ба воситаи фаъолияти якҷоя. Ташкили фаъолияти хонандагон барои дарёфти проблемаи гузошташуда. Аз худ қардани принципҳои ҳалли проблема ва вазъияти проблемавӣ аз тарафи хонандагон. Нуқтаи назарҳои гуногуни хонандагон барои ҳалли як масъала.

Хулоса:

- омӯзиши проблемавӣ ин:
- ташкили машғулиятҳои таълимӣ;

-дар зери роҳбарии омӯзгор ба миён овардани вазъияти проблемавӣ;

-фаъолияти хонандагон барои ҳал кардани вазъияти проблемавӣ мебошад.

Омӯзгори эҷодкор –коструктивист, мушовир, ташкилкунанда ва идоракунандаи таҳқиқотии кӯдак. Мухайёкунандаи шароити мусоид барои фаъолияти кӯдак. Дастгирии омӯзгор ба ҳар як ташаббуси онҳо. Таъмини иштироки фаъолони хонандагон дар ҷамъ намудани маълумот аз тарафи омӯзгор. Фаъолияти омӯзгор дар қори ба хонандагон додани имконияти фикр кардан, пайваст намудани донишҳои нав. Ба «шӯр» овардани қунҷқовии табиӣ талабагон, истифодаи ҳаяҷон ва тадқиқот аз тарафи омӯзгор дар раванди таълим. Ташкили гурӯҳбандӣ, таҳлилу таҳқиқ ва арзёбии ҷавобҳои хонандагон дар ҷараёни дарси проблемавӣ аз тарафи омӯзгор. Машғулиятҳои проблемавӣ ва моҳияти онҳо дар рушди тафакқури интиқодӣ ва бархурди фикрҳои мухталиф дар раванди дарс.

Конструктивизм ин гузоштани нуқтаи назари хонанда дар мадди аввал, агар ҷи он «пуч» ҳам бошад. Волотар ҳисобидани раванди ба даст овардани ҳақиқат нисбат ба ҳуди ҳақиқат.

Ташакқули шахсияти эҷодкор дар дарсҳои проблемавӣ ва ин қобилиятҳоро доро гаштани ӯ:

- мантиқан фикр кардан;
- донишҳоро омӯхта ба система медарорад;
- роҳҳои ҳалли вазъиятҳои проблемавиро муайян менамояд;
- аз ҳама гуна вазъият баромада метавонад.

Мавзӯи 6. Роҳҳои истифодаи усулҳои фаъоли таълим дар омӯзиши мавзӯи «Оилаи солим – ҷомеаи солим».

Усулҳои фаъоли таълим ва моҳияти онҳо. Аҳамияти истифодаи усулҳои фаъоли таълим дар ҷараёни дарсҳои маърифати оиладорӣ. Усулҳои «Тартиби Кластер», «Диаграммаи Венн», «Рӯзномаи дубаҳша», «Нақшофарӣ» ва роҳҳои истифодабарии онҳо дар омӯзиши мавзӯи мазкур. Оила сохтори ҷомеа. Бунёди оилаи солим. Омилҳои асосии устувории оила. Вазифаҳо ва уҳдадорҳои волидайн ва фарзанд дар оила. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд».

Адабиёт

1. Абдурахмонир Умрон. Танзими оила дар ислом. – Душанбе. 1999-с. 14-30.
2. Акмали Эҳсон. Асрори хушбахтии оила - Душанбе. Ирфон. 2008.- с.112.
3. Аҳмади Дониш. Наводир-ул-вақоъ - Китоби 1 - Душанбе Дониш 1988.- с. 40-61.
4. Гаффуров Б. Ғ. Тоҷикон. Китоби 1. Душанбе. Ирфон 1998 - с. 73.
5. Давлатов М. Оила ва рушди шахсияти - Душанбе. 2014.
6. Джалилов А. Из истории положения женщины Средней Азии до и после распространения ислама. Душанбе 1974.
7. Додарзода И. Оилаи солим чомеаи солим.- Душанбе// Ваҳдат, 2015. №7 (255)
8. Качанова О. И. Семейные кризисы и пути их преодоления // Молодой ученый.- 2011.- № 10.- Т. №2.- С.141-145.
9. Кодекси оилаи Ҷумҳурии Тоҷикистон.- Душанбе 13.11.1998 №683
10. Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Душанбе – 2016.
11. Кулакова Т.А. Семейная педагогика и домашнее воспитание.- М., 1999
12. Куръони Карим (Тарҷума ба забони тоҷикӣ).- Душанбе 2013. с. 1226.
13. Қодиров С., Давлатов М. Психологияи иҷтимоӣ.- Душанбе. «Сино»,2004.- с. 113.
14. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон « Дар бораи кафолатҳои давлатии баробархукукии мардону занон ва имкониятҳои баробарии амалигардонии онҳо. – Душанбе, 1.03. 2005, № 89.
15. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд». Душанбе. 2017.
16. Курбиддинов Ф. Бунёди оила. // «Баҳори Аҷам», 12.07.2015.
17. Маҳкамов С. Офариниши симои инсон дар дostonҳои ҳамамонӣ “Лайлӣ ва Маҷнун”.- Душанбе. Дониш 1995. с. 176.
18. Маҳкамов С. Тарбияи вазифаи ҷамъиятист. Адаб . 1998. № 4-6.- с. 45-47.
19. Маҳмудов М.А ., Менгилев Ш.М. Ҳукуки хусусии римӣ.- Душанбе. 2004. с. 37.
20. Миралиев А., Давлатов М. Педагогика ва психология. Душанбе. Ирфон. 2007. с344.
21. Мирзозода Ғ. Масъулияти падару модар дар тарбияи фарзандон. Душанбе 2014. с. 15.
22. Миронов А.В. Сотсологии курс лексии. – М. Сотполит. жур. 1996. с. 217.
23. Мудрости воспитания. Книга для родителей 1987.

24. Нақши занон дар рушди адабиёту фарҳанг // мураттиб: С. Воҳид. Душанбе. ИШМХ-и АИ ҚТ.
25. Паёми ҳамасолаи Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллӣ , Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон. Ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон.
26. Психология зери таҳрири Давлатов М. Душанбе Собириён. 2010. с. 336
27. Раҳимзода Х., Ёрмуҳаммадзода Ш., Назирова Л., Амонов Н. Маърифати оиладорӣ. китоби дарсӣ барои синфи 10. Душанбе. Маориф .2015.
28. Раҷабӣ С. Асоси пойдории оила. Душанбе. Мароми пойтахт. №19 (366), 2015.
29. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии .С. П. б: «Питер» 2002 с... 507.
30. Саидмуҳаммад Хомай. Ҳуқуқи зан. Муқоисаи ҳуқуқи башарӣ ва маданияи зан дар ислом ва эълумияи ҳуқуқи башар . Чопи Эрон, 1348. (2002)
31. Саъдии Шерозӣ. Куллийёт.-Душанбе, 1982.
32. Табаров С. Оила ва вазифаҳои хонадорӣ аз назари А. Фитрат. Душанбе 2003. с. 160.
33. Тоҳиров Ф., Холиков А. Шариат ва танзими муносибатҳои никоҳ ва ҷомеа..Душанбе: Дировар (ДДМТ), 1999. с. 52-62.
34. Ҳикмати Таҳаммул. – Душанбе: Ирфон, 2014.
35. Шоихтиёров Х. Сотсиалная философия Насриддина Туси. – Душанбе Ифон, 1986. с.. 240.
36. Э Раҳмон Зиндагӣ аз модар сарчашма мегирад. Душанбе. 2013. с... 295.
37. Э Раҳмон. Танзими оила кафолати рушди устувори ҷомеа . – Д: «Шарки озод». 2002 –с. 16

Ба матбаа _____ супорида шуд.
Ба чоп _____ ичозат дода шуд.
Андозаи 60x84 1/16. Ҷузъи чопии шартӣ _____
Тъёдод _____ нусха.